

והכמים אומרים: לא אמרינן "רואין" את דם התחתונים כאילו הם מים, ואסור לשנות את מקום נתינתן וליתן אותם למעלה לצורך קיום מצות נתינת דם חטאת למעלה, הילכך, **ישפך כל הדם לאמה.**

ד. **ואם לא נמלך** הכהן הנותן את הדם, שלא שאל אם מותר ליתנו, **ונתן** את הדם למעלה ואחר כך למטה, הרי הוא **כשר**. ויצא ידי חובתו בין בחטאת ובין בעולה.

ה. דמן של **הנתינין במתנה אחת**, כגון בכור **שנתערבו בנתינין במתנה אחת**, כגון מעשר, אם נתערבו הדמים בכוס אחת או שהיו שתי כוסות שהתערבו, **ינתנו במתנה אחת.**

והגמרא הניחה בהתחלה שהתנא סובר "יש בילה", דהיינו, שכל שני דברים לחים המתערבים זה בזה, הם נבללים היטב עד שבכל טיפה וטיפה יש משני המינים המעורבים, ולכן בנתינה אחת מהדם המעורב יש גם נתינה מדם הבכור וגם מדם המעשר. ואם נתערבו שתי כוסות, יתן מתנה אחת מכל כוס, בנפרד.

ו. ואם נתערבו דמן של הנתינין **מתן ארבע במתן ארבע**, כגון דם עולה שהתערב בדם שלמים, **ינתנו במתן ארבע.**

ז. ואם נתערבו דמים שיש בהן **מתן ארבע** בדם הניתן **במתנה אחת**—

רבי אליעזר אומר: ינתנו במתן ארבע. ואינו עובר על נתינת הדם שדינו במתנה אחת משום כל תוסף, כי רואים אנו אותו כמים בעלמא, משום שאינו נותנו כדי לקיים בו מתן ארבע מתנות אלא משום שאינו יכול

להפרידו מהדם השני המעורב בו, שמתנותיו ארבע.

רבי יהושע אומר: ינתנו במתנה אחת בלבד, משום שאינו סובר "רואין", ואם יתן ארבע יעבור משום כל תוסף על נתינת דם הבכור. והוא יוצא ידי חובה בנתינת מתנה אחת, שהרי כל הנתינין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת בלבד, כיפר.

אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע: כיצד הוא נותן מתנה אחת בלבד? והרי גם אם יצא ידי חובה, הוא החסיר את המצוה ליתן ד' מתנות, ואם כן, **הרי הוא עובר על כל תגרע?**

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר: כיצד, לדבריך, הוא נותן ארבע מתנות, הרי הוא **עובר על כל תוסף** בנתינת ד' מתנות מדם הבכור!?

אמר לו רבי אליעזר: לא נאמר כל תוסף בנתינת ארבע במקום מתנה אחת **אלא כשהוא בפני עצמו**, ולא כשהוא בתערובת ומקיים מצוה בדם השני.

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר: לא נאמר **כל תגרע אלא כשהוא בעצמו**. ולא כשהוא בתערובת ואינו נותן ממנו מחמת האיסור לתת את הדם השני.

ועוד אמר רבי יהושע להסביר מדוע עדיף להמנע מליתן ארבע:

כשנתת ארבע מתנות, הרי **עברת על כל תוסף** בנתינת דם הבכור, **ועשית מעשה בידך**. ואילו **כשלא נתת**, ונמנעת מקיום מצות מתן ארבע בדם העולה, **עברת אמנם**

על כל תגרע, ואולם, לא עשית מעשה בידך. הילכך, שב ואל תעשה עדיף.

גמרא

שנינו במשנה: דם תמימים שהתערב בדם בעלי מומין ישפך לאמה. רבי אליעזר אומר, אם קרב כוס אחד יקרבו כל הכוסות.

אמר רבי אלעזר: לא הכשיר רבי אליעזר כשקרב כוס אחת להקריב את יתר הכוסות **אלא** אם נותנן **שנים שנים** כוסות, והיינו, שבבת אחת זורק משתי כוסות כאחת. כי אז, בנוסף לתליה שהכוס הראשונה שכבר קרבה היתה הכוס של בעלי המומין, יש צד היתר נוסף, כיון שזורק שתי כוסות כאחת, אפשר "לומר": מתוך שכוס אחת מהשתים היא ודאי היתר, גם השניה היא היתר.⁽³⁹⁾

אבל להקריב את שתי הכוסות בנפרד, **אחד אחד**, לא מקריבים.

מתיב רב דימי: הרי שנינו במשנתנו: וחכמים אומרים, אפילו קרבו הכוסות כולן חוץ מאחד מהן, ישפך לאמה. ולדברי רבי אלעזר הרי גם רבי אליעזר מודה שכוס אחד אינו קרב אלא רק שתי כוסות!?

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה: בר תחליפא! [קרא לו כך על שם אביו, שנקרא תחליפא] **אסברה לך: מאי אפילו נשתייר "אחד"? — זוג כוסות אחד, ולעולם אם נשאר כוס אחד בלבד מודה רבי אליעזר**

לחכמים שאינו קרב.

ועתה מבאר הגמרא מדוע הוצרכנו לשנות את פלוגתייהו דחכמים ורבי אליעזר גם באברי בעלי מומין שהתערבו באברי תמימים, וגם בדם בעלי מומין שהתערב בדם תמימים.

וצריכא למיתני לתרוייהו: **דאי אתמר** מחלוקתם רק **בהא**, באיברי בעלי מומין שנתערבו באיברי תמימים, הוה אמינא, רק **בהא קאמר רבי אליעזר** להקל ולהקריב את הכל לאחר שקרב אחד מהן, **משום דאיתעביד ביה כפרתו** בהכשר. שזריקת הדם, שהיא העבודה המכפרת, נעשתה כהלכתה, ורק בעבודת ההקטרה, הנעשית לאחר הכפרה, נהייתה התערובת. הילכך הקיל בה רבי אליעזר לתלות ולהתיר. אבל **בהא**, דם בעלי מומין שנתערב בדם תמימים, שעיקר הכפרה תיעשה בקלוקל, **אימא מודי** להו **לרבנן** שאין להקל.

ואי איתמר בהא, דם שנתערב, הוה אמינא, רק **בהא**, שעיקר הכפרה תיעשה בקלוקל, **קאמרי רבנן**, החמירו חכמים שלא לתלות. אבל **בהא**, איברים שנתערבו לאחר הכפרה בזריקת הדם, **אימא מודו לרבי אליעזר** שאפשר לתלות ולהקל להקטיר את כולן. הילכך **צריכא** לאשמועינן שנחלקו חכמים ורבי אליעזר בתרוייהו.

תנן התם במסכת פרה: צלוחית של "מי חטאת" [שהם מים חיים אשר מעורב בהם אפר פרה אדומה, המוקדשין להזאה על

39. וכבר נתבאר לעיל שאין סברא באמירה זו, אלא זהו אופן שבו ניתן להקל ולהתיר את

החומרה שהחמירו חכמים שלא תבטל הכוס הפסולה האחת בין הכוסות ההיתר הרבות.

טמאי מת] שנפלו לתוכה מים כל שהן
[הפסולים להזאה] —

רבי אליעזר אומר: יזה הכהן מן המים
שבצלוחת על האדם הטמא שתי הזאות,
וכדמפרש ואזיל, ויטהר.

וחכמים פוסלין את כל המים שבצלוחית.

והוינן בה: **בשלמא רבנן** פוסלים את המים
להזאה, משום **דפברי** שלשה דברים:

א. **"יש בילה"** [שני דברים לחים, או קמת,
המתערבבים זה בזה, הרי הם נבללים
לגמרין], ונמצא שבכל טיפה מהמים
מעורבים מי חטאת עם מים פסולים.

ב. ועוד סברי רבנן, **הזאה צריכה שיעור,**
ונמצא שבכל הזאה והזאה חסר שיעור מי
חטאת משום המים הפסולים המעורבים
בהם.

ג. ולא יועיל שיזה ויחזור ויזה, **כי אין**
מצטרפין להזאות, שאין הזאה האחת
מצטרפת לחברתה.

אלא, רבי אליעזר דאמר יזה שתי הזאות בזו
אחר זו ולא די בהזאה אחת, **מאי קסבר?**

אי קסבר אין בילה, ויתכן שבהזאה האחת
מבין השתיים לא היו כלל מי חטאת אלא
מים בלבד, **כי מזה שתי הזאות, מאי הרי**
הוכחה שבאחת מהשתיים שהיזה יש מי
חטאת? והרי כיון שאין בילה יש לחשוש
דילמא תרוייהו הזאות, **מאי קא מוּזי?** שמא
בשתיהן לא היו כלל מי חטאת, אלא היה
בהן רק מים.

אלא, בהכרח, קא סבר רבי אליעזר **יש בילה,**
ואין הוא חושש שמא תעלה בידו הזאה של
מים בלבד.

ואי קסבר רבי אליעזר **אין הזאה צריכה**
שיעור, למה לי שתי הזאות? והרי בהזאה
ראשונה כבר היזה כל שהוא ממי חטאת!?

אלא, קסבר רבי אליעזר **הזאה צריכה**
שיעור, ולכן חייש שמא בהזאה הראשונה
היו מעורבים מים בשיעור כזה שאין בהזאת
מי החטאת כדי שיעור הזאה, הילכך, יחזור
ויזה.

ואי קסבר אין מצטרפין להזאות, שאין הזאה
האחת מצטרפת לחברתה, **כי מזה שתי**
הזאות, מאי הוי? הרי אין הן מצטרפות
לשיעור הזאה.

ואי נמי, גם אם נאמר **מצטרפין להזאות,**
שמצטרפות שתי הזאות להשלים את שיעור
ההזאה, אכתי תקשי, **מי יימר** דבהזאה
הנוספת מלא ליה **שיעורא?**

ומביאה הגמרא שלשה תירוצים של שלשה
אמוראים:

א. **אמר ריש לקיש:** לעולם קסבר רבי אליעזר
יש בילה, והזאה צריכה שיעור. ומה
שהקשינו, מנין שבהזאה השניה הוא ישלים
את השיעור, יש לומר, **הבא במאי עסקינן,**
כגון שנתערבו מים פסולים בשיעור של
הזאה אחת בלבד, בשיעור הזאה אחת של
מי חטאת [או ביותר מי חטאת]. ולכן, אם
יזה שתי הזאות, ויצטרפו מי החטאת
שבראשונה לשניה, ודאי שיהיה בצירוף של
שתיהן בכדי שיעור הזאה, שהרי לא היה
בהן מן המים הפסולים אלא בכשיעור הזאה

אחת בלבד.

שיעור ! ?

ב. רבא אמר: לעולם יש בילה, והזאה אינה צריכה שיעור, ומה שחייבוהו להזות שתי הזאות, קנסא הוא דקנסו רבנן, שלא להנות מהריבוי של מי החטאת על ידי שהתערבו בהם מים פסולים, כי היכי דלא משתמש ליה, שלא ירוויח בנפילה זו את ריבוי מי חטאת.

ג. רב אשי אמר: לעולם קסבר רבי אליעזר הזאה אינה צריכה שיעור, ובצלוחית מי חטאת שנפלו לתוכו כל שהוא מים איירי, וקסבר רבי אליעזר אין בילה, הילכך חיישינן שמא בהזאה הראשונה [שהיא כל שהוא, שהרי אין הזאה צריכה שיעור] היזה מהמים ולא ממי החטאת, ולכן יזה שתי הזאות, והשתא ודאי לן שאחת מהן היא מי חטאת, שהרי הזאה כל שהוא בעינן, ומהמים לא היו בתערובת אלא כל שהוא בלבד.

מיתבי לתירוצו של ריש לקיש, ממה ששינו: רבי אומר: לדברי רבי אליעזר, המכשיר בשתי הזאות, הזאה כל שהוא מטהרת, כי הזאה אין צריכה שיעור. והזאה שהיא מחצה כשר ומחצה פסול. דהיינו, הזאה שבחציה היא מים כשרים ובחציה היא מים פסולים, גם היא הזאה כשירה.

לרבא ולרב אשי אין זו קושיה, כי רבי אמר את עיקר הדין לדברי רבי אליעזר, ומה שצריך לחזור ולהזות, לרבא הוא משום קנסא, ולרב אשי צריך לחזור ולהזות משום שאין בילה. אבל לריש לקיש, שאמר משום שצריך לצרף את שתי ההזאות לשיעור אחד של הזאה, תיקשי, שהרי אמר רבי בפירוש שלפי רבי אליעזר הזאה אינה צריכה

ועוד תיובתא אחרת, והיא לרב אשי, שאמר 9-ב טעמיה דרבי אליעזר שיחזור ויזה משום שסבר אין בילה, מהא דתניא: הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה, רבי אליעזר אומר, יתן את הכל למעלה, ורואה אני את הדמים התחתונים כאילו הם מים, ויצא ידי חובת נתינת הדמים העליונים. ואילו הדמים התחתונים עלו לו, כשיתנם למטה. כך שיעלו לו דם העליונים בתור שפיכת שיירים, ודם התחתונים יעלו לו לקיום עיקר מצותן.

ואי אמרת קסבר רבי אליעזר אין בילה, אמאי עלו לו? והרי דילמא קיהיב עליונים למטה, ולא יצא ידי חובת נתינת דם חטאת למעלה, והתחתונים למעלה, ולא יצא ידי נתינת דם עולה למטה ! ?

ומשינין: **הכא במאי עסקינן, כגון דאיכא רובא עליונים, וקא יהיב למעלה כל שיעור דמים התחתונים, ועוד הוסיף עליהם, שעתה ודאי לנו שנתן מדם העליונים למעלה.**

ופרכינן: אם נתן את כל שיעור הדמים התחתונים למעלה, וקא סבר רבי אליעזר אין בילה, הרי יתכן שכל הדמים התחתונים ניתנו למעלה, ולא יצא ידי חובת נתינת דם עולה [שהוא למטה], ותיקשי, **הא "תחתונים עלו לו" קתני, ומשמע שגם ודאי לנו שיצא ידי חובת נתינת דם העולה למטה ! ?**

ומשינין: **הא דקתני "תחתונים עלו לו", אין הכונה שודאי לנו שיצא ידי חובת נתינת דם עולה למטה. אלא שיצא ידי נתינת לשם שיריים. שאותו הדם שניתן למטה, אם הוא**